

sopis „Journal de Constantinople“ — oznanovati slavo velkega vezirja in mogočnost Turčije.

Poslednje dogodbe pa učile so svet, kako stoji na Turškem. Černagora odreče pokorščino. Ni je armada Bajezida ali Selima ob tla trešila. Rusija zbira vojake krog črnega morja in vadi brodovje krog Sebastopolja; divan kliče pomoči na vse kraje sveta.

Grof Leiningen pride s tirjatvo, poslan od svojega cesarja, v Carigrad; ne sprejemajo ga zaničljivo, ne silijo ga enuhati se klanjati pred vladarjem v prah, — vse se dovoli, prosijo in ne ukazujejo! Pa še le zdaj: Knez Menčikov je tu!

Vsih oči se obračajo proti zlatem rogu. Knez Menčikov je tu: Sprejemajo ga ko vladarja; armada v slovesni opravi, vsi velikaši peš pred palačo, ga peljati pred sultana; cela muzika pričakuje ga. Zdaj pride, v vsakdanji obleki in palici v roki. O čudo!! In ljuta jeza vladarjev zemlje trešila ni ga v prah. Ne! najmodrejši minister, Fuad Effendi, morebiti edini zares omikan Turk, mora iz službe stopiti, ker se gjavru ni vredno zdelo, obiskati ga.

Tako se preminjajo časi! Kdo pač bil je Soliman veliki? Mar tudi vladar te deržave? In kje je ljudstvo, ki širilo je kadaj toliki strah po Evropi, pred katerim tresle so se vse dežele od vshoda do zapada?

Dve sto let bliščal se je polomesec v svojem blešku na Zofijnem domu, potem pa začel je temneti in temni čedalje bolj.

Zdaj visi v mraku že, in kdo vé, ali ne bode popolnoma ugasnil! —

To je ob kratkem zgodovina turškega carstva do pričujoče vojske; — kaj bo njeni konec, nihče ne vé. Toliko je gotovo, da velike premembe bojo njeni nasledci.

Ozir po domači.

Poklon na Učki.

Potovaje iz Istre po cesti čez Učko se pride, ko se malo okoli nekega vèršička zavije, na kraj, kjer se h kratu veličansk lepogled skoraj na vso staro Liburnijo z morjem in otoci odpre; in ta kraj se imenuje Poklon, zato, ker se ondi potojoči Istrani in Liburnijani, zagledši nad Reko Tersat, odkrijejo in Materi Božji poklonijo; na povratku pa iz Liburnije v Istro, pridši na to mesto, se tudi še enkrat na Tersat obernejo, in to isto pobožnost storé. Imé tega kraja je tedaj stalna priča pobožnosti Istranov in Liburnijanov, al škoda je, da so nekteri že počeli to lepo pobožno navado opuščati, ter več ne vejo, zakaj se onde imenuje na Poklonu. — Od ondi proti severju je verh z imenom Cerkvenik ali Cerkveni verh, ker je ondi v davnih časih na njem malo od ceste na Veprinaški zemlji, kjer se tri meje: Vranjska, Lovraneka in Veprinaška snidejo, cerkev S. Petra na Učki stala, kodar se še njeni zidovi poznajo, in v Veprinaških zakonih od leta 1507 se bere, da so ondi gori somnji bili, na ktere je moral Reški kapitan, dobre četiri ure hoda, prihajati, in občina Veprinaška mu zato ni bila dolžna družega plačila dajati, kakor konja za jezdit in obed. Al potlej je bila ta cerkev v Poljane med Veprincom in Lovrano prenešena, kjer še stoji, in se trije mali somnji na leto derzé.

J. V.

Ogled po krajnskem Gorenskem.

V desnem podnožju orjaškega Triglava leži Bohinj, kraj, zastran svoje naravne lepote znan po širocem svetu. Razdeli se Bohinj v dvé dolini, ki amfiteatralično ležite ena nad drugo; imenujete se zgornja ali sredniška in spodnja ali bistriška dolina. Ako po-

potnik od Železnikov čez sterne soriške planine pridši bistriško dolino in nje okolico vglada, se ga more o pogledu krasne lepote tega kraja polastiti rajski čut. Ravno nasprot ti kipí v podnebje velikanski Triglav, pihljuje popotniku s svojih večnih leдохramov kakor k pozdravu hladen vetrič v spoteni obraz.

V zapadu vidiš skalovnato okolico Savice z jezerom v podnožju, katero poslednje vendar niski grički nevošljivci zakrivajo; še bližej tū soriških planin se dviguje Černa perst, hrib sicer na videz ne visok, vendar se odpre na njega temenu popotniku rajski pregled po talianskih ravninah. V izhodu se ogleda kmalo tud okrogli hribček, Gradec imenovan. Stal je o paganskih časih tū gor Čertomirev močni grad, in tū gor je bil zgubil on tisto strašno noč (glej „Kerst pri Savici“. Vvod.) zadnjo trumo zvestih. Iz razvalin tega grada se je izzidala poznejši, kakor ljudski glas pravi, cerkev matere Božje na Bitnjah, ktera stoji Gradecu nasprot unkraj Save. Dandanašnji na Gradecu od preteklosti družega ne zapaziš, kakor sled grajskega obzidja, kateri pa je že vès z rušnjo pokrit in zarašen. Po zagotovitlu prejšnjega bistriškega učitelja ni vendar treba tū mnogo kopati, da se najde mnogo železnih in družih starin, ki spričujejo starodavnost tega kraja. Nekoliko tū najdenih starin se nahaja v ljubljanskem muzeju, vendar je po mojem mnenju želeti temu kraju in kopanju po starih večji pozor.

Bistrica je prav prijazna in zlo obljudena vas; od nje in gosp. baron Cojz-evih fužin bi se dalo mnogo govoriti, tudi novo čvetero glasno harmoniško zvonjenje lepe farne cerkve, in enako prijetno novo triglasno zvonjenje podružne cerkve na Bitnjah bi bilo že zaslužilo, poprej omenjeno in pohvaljeno biti, ali za danes hočem omeniti le enega poslopja, katero se je v poslednjih 3 letih po neutrudnem prizadetju čast. gosp. fajmoštra Jan. Kovačiča vzdignilo iz tal; menim namreč novo šolsko poslopje, ki je resnično pravi kinč Bistrice. Ako povém, da je to delo veljalo okol 3000 gold., si more že slednji bravec misliti, da se za taki dnar tū, kjer je zidarska priprava dober kup, napravi kaj izverstnega. Služi pak tudi nova šola na čast gosp. fajmostru in Bistričanom, ker spričuje, da jim je za potrebno omiko mladine posebno mar. Slava! (Konec sledí.)

Novičar iz austrijskih krajev.

Xp. Iz Ormoža na Štaj. 1. augusta. Tudi pri nas, to je, na doljnem dravskem in murskem polju, je žetev dokončana in veliko žita je že omlačenega, ker manj premožni so že teško pričakovali novega pridelka. Hvala Bogu! da smo veliko več pšenice in reži našeli, kakor smo pričakovali, razun tistih krajev — in žalibog, da jih je dosti — ktere je toča potolkla. Slame je manj, kot preteklo leto, zerna pa več in kaj lepo je; kopa daje letos drevenko z verhom, ko je lani še le troje kop drevenko dalo *). Tudi ječmen je dobro ple-njal, še bolje pa obeta ovès, kterege se nek že 20 let ni toliko našelo kot letos; čudo! da pogostoma se narajmate v enem olusku po dve zerni. Koruza kaj lepo stoji, po dvoje in troje velicih steržev nosi eno steblo. Zgodnji krompir je bil čisto zdrav, pôzni pa je začel na perju černeti se in trohneti. Sená se je veliko manj nakosilo kot lani, pa je veliki lepši od lanskega. Sadja, kakor sem že zadnjič omenil, ne bomo imeli nič; tista trohica sliv (češpelj), ki je bila na drevju, je še zelena odpadla. Vina bo malo, morebiti komaj desetina lanskega pridelka, smod in pikec sta popustila prazne petlice, — na braj-

*) Ena kopa (Schober) ima 2 kopici, ena kopica 30 snopov, 1 snop je 15 liber téžak. S tem popravim na opomin častitega gospoda pomoto v 71. listu lanskim „Novic“. Pis.

Zavarovalnica jadranska

ali

Riunione adriatica di sicurtà.

V 28. in 29. listu letošnjih „Novic“ smo povedali, da tudi življenje človeško se dá zavarovati, in smo razložili, kako se to zgodi, in kako koristna je ta naprava za vsacega človeka. V današnjem „oglasniku“ se bere razglas take zavarovalnice, ki je pod gori omenjenim imenom v Terstu in ima svoje opravnike po vsih deželah našega cesarstva. — Pri ti priliki povzamemo iz bukvic, v katerih je osnova (Plan) te asekuracije natanko popisana, sledeče izglede, da bo vsak, ki se želi v to zavarovalnico človeškega življenja zapisati, njeno napravo bolje zapopadel. Vse natanko pa se zvê pri opravnikih, ki jemljejo zapise v to asekuracijo.

Postavimo: 40 let star oče hoče svoji ženi ali svojim otrokom 5000 fl. po svoji smerti zapustiti. Kaj ima tak storiti? On se zapiše v to asekuracijo in plačuje v njo vsako leto po 149 fl. 30 krajc., dokler živi. Kadar koli umerje, dobé žena ali otroci njegovi 5000 fl., in če umerje oče tudi prvo leto, se jim plača zagotavljenih 5000 fl., čeravno je on še le 149 fl. in 30 krajc. vplačal. Če pa jim hoče oče ta znesek od 5000 fl. še s tistim deležem poverh pomnožiti, ki pride celi asekuraciji na dobiček, to je, če hoče biti tako rekoč deležnik asekuracijskega dobička, pa plača na leto 162 fl. 30 krajc.

Ali postavimo: Jez imam pri kakem človeku, ki je 56 let star, na dolgu 5000 fl. terjati, ktere ga pa ta, čeravno pošten človek na nobeno vižo ne more pred 5 leti plačati. Jez se bojim, da bi mi dolžnik v tem času ne umerl, in bi potem pri njem ne zgubil tega dnarja. Te nevarnosti se lahko rešim, ako življenje dolžnika, z njegovim dovoljenjem, 6500 fl. (z dotičnimi činži vred) za 5 let zavarujem in zato vsako leto 248 fl. 18 krajc. v asekuracijo plačujem. Če bi utegnil dolžnik pred umreti, mi bo asekuracija plačala 6500 fl.

Ali: 30 let star sin, ki sicer nobenega premoženja nima kakor to, kar si z delom zasluži, ima 60 let staro mater preživiti. Strah ga je, ako pomisli, če bi ga smert vzela, da bi mogla potem njegova revna mati lakoto terpeti. To nadlogo odverniti, ji zagotovi 500 fl. na leto, če bi utegnila ona dalje živeti kakor on, in plačuje zato vsako leto 51 fl. 30 kr. v asekuracijo do smerti svoje ali njene.

Še na več viž se zamorejo zavarovanja opravljati, ktere se iz posebnih bukvic zvedó, ki jih je dala ta družba na svetlo.

Kar pa ti družbi prednost daje pred družimi enacimi, je pa posebno tole:

Asekuracijsko pismo, ki ga družba zavarovancu čez zavarovani znesek podá in se polica imenuje, pa nima svoje vrednosti po smerti zavarovanca samo le za dednike (erbe) njegove, ampak že po 3 letih doseže vrednost, ki je vsako leto večja, in iz ktere zavarovanec, dokler je živ, že zamore dobiček vleči: če, postavimo, on za kupčijo ali svoje rokodelstvo dnarja potrebuje, mu ga asekuracija za majhne činže toliko, kolikor njegova polica znese, in proti temu posodi, da ji on polico zastavi. — Tudi to je posebna dobrota pri ti družbi; če kdo ne more določenih letnih plačil odrajtovati, al če dednik ne potrebuje te pripomoči, se zamore z družbo zastopiti, da mu poniža letno odrajtvalo, ali da ga popolnoma reši letnega odrajtvala in ga izpusti iz družbe potem, ko mu je vplačani dnar povernila.

Ozir po domači.

Ogled po krajnskem Gorenskem.

(Konec.)

V Bohinj pripeljati se zamore le po cesti, ki derži od Blejskega jezera skoz osko dolino, imenovano „štenge“; priti se pa zamore od Ljubljane še po drugi bolj kratki poti, in to, akoravno je že precej zlo znana, vendar popotnikom v rajske gorenske kraje pokazati, je med drugim tudi namen mojih verstic. Menim namreč pot čez Škofjoklo, Železnike in Sorico.

Od Ljubljane po celovski cesti do Medvod pridši popotnik si zamore izbrati pot proti Škofjokli ali pot, ki derži tu pred medvodskim mostom na levo memo Preske, goričanskega Grada in Sore, — ali patisto, ki se nad medvodskim klancom pri Jeperški cerkvi tudi na levo okrene in memo Rateč skoz Godešče proti Loki peljá. Peš popotnikom svetujem bolj prvo omenjeno, ker je tista zastran mnogo vasi ob cesti veliko kratkočasniša in tud nekoliko krajša. Okolica ob ti cesti je posebno okoli Sore prav prijazna, ker se tu razprostirajo lepe polja, na desno pa se tam nad Kranjem vidijo mogočni Grintovec, takraj Save pa na prijaznem homcu deleč po Slovenskem znana romarska cerkev in božja pot sv. Jošta.

Škofjokla leži na iztoku poljanske in selške doline v prav prijetnem kraju in je precej prijazno mestice. Veličanski grad, ki se kakor krona mogočno nad mesticem dviguje, mu je poseben kinč, iz ktere se deleč okrog lepo vidi. Od Ljubljane do Škofjokle prideš peš v 4 urah.

Od Škofjokle derži pot na Železnike skoz Staroloko, in do Bukovce, kamor se od tod v 1½ uri dospê; ta pot ni posebno prijetna, ker popotniku enolični kraj po „Soteski“ nič posebnega pred oči nestavlja. Na Bukovci pa se dolina zopet razširi in je prav prijetna. Prijazne polja se razprostirajo na obadva kraja ceste; na levi in desni strani doline pa na visocih hribih stojite prijazne cerkvici sv. Miklavža in sv. Mohora, podružnice selške fare in živi priči pobožnega duha nekdanjih tukajšnih prebivavcev. Gori v desnem kotu blišči svetli zvonik selške farne cerkve; nad tisto se dviguje hrib sv. Križa s prijazno cerkvijo na temenu, in za njo v zapadu unkraj doline dvoglavni visoki Ratitovec.

Selce, kamor se od Bukovce skoz Doljeno vas v ¾ ure pride, so prijazna vas, ki so se po pogorišču leta 1849 zlo olepsale. Nad Selcami se pri Petrovem berdu dolina nekoliko stisne, se pa v Studenskem polju, kjer se pogled proti Železnikom odprê, zopet razprosti. Skoz vasi na Studenem in Česnjicah se dospê od Selc v ¾ ure v fužinski terg Železnike, od ktere mislim drugikrat bolj obširno govoriti. — Pot od tod naprej proti Zalimlogu se vije skoz ozko dolino, ktera vendar popotniku v enih krajih prav lepe naravske ogledé pred oči stavi. Imenujem n. pr. pri gosp. Globočnikovi fužini pogled Plenšaka z Ratitovcem v zapadu, kateri pogled ima nek veliko enakost z boko kotarsko in černogorskimi gorami; tudi okolica „pri pokritem mostu“ pod Sušo se smé po pravici naravska lepota imenovati. Od Železnikov se v dobri uri dospê na Zalilog, ki na prijaznem homcu stoji. Od tod proti Sorici je pot bolj dolgočasna. V eni uri se pride k zidanemu mostu pod Počivalom ali Roštom (od „ausrasten unter dem Berge“.) Tu se zamore iti na levo tik hriba po cesti, ali po stezi naravnost gori po robu, „čez nos“, ali po stezi na desno po grapi. Po slovenski prislovisci „v sredi v zlati skledi“ svetujem naj bolj sredajo pot, ker je naj kratkejša in zastran umetne izpeljave občudevanja vredna. V dobri pol uri se zamore od mosta despeti v Sorico,

keri kraj zastran lepe gorske lege med nar lepše kraje Krajske zemlje šteti smémo.

V Sorici cesta neha, ker kmalo naprej je meja krajske dežele. Naprej čez Soriško planino je naj bolje si kažipota vzeti, ker se sicer lahko zaide. Napravili so bili sicer pred nekimi leti zdanji soriški fajmošter, čast. gosp. Janez Mulej na vsih razpotjih čez planino kazala prave poti, — al nekoliko nevihte, nekoliko morebiti tudi hudovoljnost so končale to hvale vredno napravo.

Pot čez planino ni posebno težavna, prijetlom narave pa bo gotovo vseč, ker se posebno proti verhu „skoz peč“ vzdiguje na obéh stranéh dolinice sterma skalovje proti nebu. Pot je tu naj sternejša, in čeravno se neverjetno dozdeva popotnikom, je vendarle res, da Soričani s konji tu memo vozijo, kar se pa tud skoraj prederznost imenovati zamore. V dobri uri se dospé od Sorice na verh planine, ker nas pogled trojnoglavnega velikana kranjskih hribov obilno poplača za naš trud. Pri prvih kopiših se pot oberne navzdol, in kolikor bolj se popotnik bliža ravnini, toliko bolj se razvija pred njegovimi očmi kraj, od kterege naravne lepote sem govoril o začetku téh verstic — Bohinj! Jos. Levičnik.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Gradca. Odbor štajarske kmetijske družbe se je snidel pretekli mesec, da je po nasvetu podružnic določil darila pridnim poslom iz tistega zaklada, ki ga je lani štajarska hranilnica v spomin srečne očetbe presv. cesarja Franc-Jozefa iz smertne nevarnosti namenila za vse prihodnje čase. Oglasilo se je za te darila, ki obstojé v hranilčnih bukvicah po 20 gold., 4029 poslov. Težko je bilo hranilnici med mnogimi vrednimi, ki služijo po 20 do 50 in še več let pri enem gospodaru, izbrati naj vredniših 99, kateri imajo to leto obdarovani biti z določenimi darili. Drugo pot bomo naznanili obdarovance iz slovenskega Štajerja, danes le še to omenimo, da vse te darila se imajo razdeliti 18. dan t. m., ki je god presvitlega cesarja, in da tisti, ktere letos zavolj premajhnega števila premij ni doletelo nobeno darilo, se ga zamorejo nadjati drugo leto.

Iz Celovca. Ministerstvo nauka je velélo, naj se 1. oktobra t. l. prvi klas višje realne šole začasno začne.

Iz Komenda sv. Petra 10. augusta. Vlani se je na sv. Lorenca dan 120, letos pa ravno ta dan 140 otročičev k očitni preskušnji zbralo; toliko jih je vedno in brez zamude obiskovalo komensko šolo, ki ima zdaj tudi prav pridnega za dušni in telesni blagor mladine vnetega učitelja gosp. Jož. Letnar-ja, 50 jih je bilo pa izostalo, ktere je pa vendar vsaj pol leta marsikako dobro zernice doletelo. Po dohodu gosp. dekana kamniškega izprašujejo gosp. kaplan in katehet Brence kersanski nauk in zgodbe sv. pisma. Tako živo, prijetno, otročičem primerno, ljubeznjivo in tako ganljivo se ne sliši povsod razlagati. Tukaj se ne obteža samo pamet (spomin), ktera nič več žlobudrati ne vé, kadar perve besedice pozabi; tukaj ima tudi več ali manj razum in posebno serce opraviti, ktero se spodbada in za vse dobro unéma. — Ko so bili šolarčki, ker se je pri izpraševanju veliko poslušavcev, zlasti starišev (kar je prav hvale vredno) snidilo, zavolj vročine že zlo utrudeni, velijo gospod katehet zelenih vej prinesiti in začno sadjorejce poskušati. Dobro so odgovarjali, obrezovali veje in cepili tako ročno, da je bilo veselje gledati. Zares so se sadjoreje tako goreče poprijeli, da ima letos ena sama deklica 966 drevesic, ko so vlani vsi šolarji skup jih le 955 imeli. Število vsih skup je letos skor 7700, pa bi jih bilo še dvakrat toliko, ako

bi jih ne bil več mramor spodjedel. Oddahniš pri cepljenji zelenih vej in odpevši pesem od pridnih sadjorejčkov (Šolsk. prijet. 1854. čislo 4.) začno okrepčani šolarčki računati in potem na tablo pisati. O računstvu sem slišal nekega poslušavca reči: „Ti presneti fant ti! jaz bi te rajtinge ne bil naredil“. Pisanje tudi ni samo lep opisje. Res! nekteri prav lepo pišejo, ali naj večja zasluga učiteljev obstoji v tem, da se otroci hitro navadijo, vse potrebne reči sami zapisovati. Vidil in bral sem naloge, v kterih so domače orodja, živali itd. zapisovali; vidil sem in bral iz glave ne iz bukev zapisane evangelije, zgodbe vsakdanje, pisma itd. Kaj bi neki kmetom pomagalo vsako čertico prav po vodilih lepopsija vleči, pa nobene reči ne znati zapisati? Zasmehujejo tacega ali ga clo zaničujejo vsi sosedje. To pa je veselje otrokom in staršim že v prvih šolskih dnéh očiten dobiček vgladati.

Zdaj je bila preskušnja končana. Duhovšina in vsi poslušavci so bili v serce ginjeni. Gospod dekan potem govoré staršim od naj boljše dote, ktero otrokom dati zamorejo: od skerbne izreje in poduka; opominjajo jih tadaj za to doto skerbeti, otročiče pa k vedni pridnosti spodbadati. Sledojč naj pridniše obdaré s primernimi bukvicami, bolj ubožne pa tudi z oblačilci. Potem vsi skup primerne pesmi zapojó. Naj lepši in naj mileje pa se je vsim zdel govor, ki ga je govorila majhna deklica brez vsega strahu in dosti glasno, takole:

„Hvaljen bodi Jezus Kristus! Slišali smo, da je naš Gospod in Izveličar Jezus Kristus nedolžne otročiče posebno ljubil, jih k sebi klical, roke na nje pokladal in jih žegnoval. Tudi Vi, visoko častiti gospodje in prijatli naši! ste po Njegovem izgledu nas obiskali in razveselili; hvala, serčna zahvala Vam bodi zato!

Hvalo, serčno zahvalo v imenu vsih svojih součencov in součenk bi jez danes naj prvo visoko spoštovanemu grajskemu najemnemu gospodu rada izrekla, ko bi tukaj bili. Zakaj, oni so nam to lepo izbo za šolo dali, oni so že cele dve leti z nami in našimi napakami veliko poterpeli. Dobri Bog, kateri še enega požirka vode brez plačila ne pustí, to dobroto gotovo tudi njim povernil bo.

Prečastitljivi gospod tehant! častitljivi gospod fajmošter! in drugi pričujoči častiti gospodje! vsim iz serca rečem: Bog Vam poverni za čast in prijaznost, ki ste jo nam revnim otrokom s svojim obiskanjem skazali, da ste priče biti hotli naše sreče, ki jo v šoli imamo, in da ste naše veselje povikšali!

Blagi župan in šolski zornik! Bog naj popoverne tudi Vama vse, kar sta pri napravi šole v naš prid storila!

Kaj pa jaz sirota reči hočem Vam, naš ljubeznjivi gospod prijatelj in katehet! in Vam, naš dobri gospod šolski učitelj! Za vse, kar sta Vi dva nam ubožčikom dobrega storila, za veliki trud in za težave, ki sta jih z nami imela, se Vama dosti zahvaliti ne moremo; obljubimo pa, po danih naukih zvesto živeti in hvaležno za Vaji moliti.

Preljubi očetje in matere! sami ste slišali, koliko lepega in potrebnega smo se v šoli naučili; sami zde spoznate, da nas niste brez prida v šolo pošiljali, da ure, ki smo jih tukej prebili, niso zgubljene. Glejte! vse, kar smo se naučili, nam bo k polajšanju časnega življenja in k zadobljenju izveličanja našega pripomoglo. Ali ni to sreča za nas in za Vas?

Ljuba moja mati! troje ste nas v šolo pošiljali, marsikak krajcar ste dali za bukve in papir, vse potrebno ste nam oskerbovali; pa vendar, kaj ne? Vam zde za to gotovo ni žal, zavoljo tega niste nič bolj ubožni, in tudi domače opravila zavolj tega niso zauemarjene